

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בהר

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כב

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים וחמש לבריאה

לזכרון

הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות ישראל ארי' ליב

אחיו של הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות דובער הי"ד

בניו של כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל

רב פעלים לתורה ולמצות

ורבים השיב מעון לוי יצחק

דור רביעי לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק

נפטר י"ג אייר ה'תשי"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

אחיו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

כתובתנו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעין חזי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטחורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט נגינים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. יציאת העבד – בשנת השמיטה:

על הפסוק¹ "ושבתה הארץ שבת לה" – שבשנת השמיטה צריכה ה"ארץ" לנוח, ואסורות מלאכות השדה והכרם וכדומה², מובא ב"זהר"³ הפסוק⁴ "כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם", ומוסבר "ככל בר ישראל .. אית ליה נייחא בשמיטה .. בהחוא נייחא דארעא אצטריכו עבדי נייחא (= כל בן ישראל חייב לנוח בשביעית .. במנוחת הקרקע צריכים גם העבדים לנוח) ובגין כך: ובשביעית..."

בפשטות נראה שבוהר מוסבר שהמשמעות של "ובשביעית יצא לחפשי חנם" איננה לשנה השביעית מאז היותו עבד, אלא לשנת השמיטה.

וידועה התמיהה⁵: הלכה נפוצה במקומות רבים בדברי חז"ל היא, שהעבד אינו יוצא לחפשי דוקא בשנת השמיטה, אלא ב"שביעית למכירה"⁶. וכיצד אפוא נאמר בזהר "בהחוא נייחא דארעא אצטריכו עבדי נייחא"? ואין סביר לומר, שהוהר חולק על כל מאמרי חז"ל בנגלה שבתורה.

ב. קיום המצוה – לכתחילה או בדיעבד:

כדי להבין זאת יש להקדים ולהסביר את הידוע בקשר למצוות, שיש קיום המצוה באופן

של "לכתחילה", ויש קיום המצוה באופן של בדיעבד בלבד.

וכמבואר בדברי האחרונים⁷, שהבדל זה שבין לכתחילה לבין בדיעבד קיים אפילו בעניני דאורייתא. ויותר מכך: ענין זה אינו קיים רק בקשר לפרטים צדדיים של המצוה – שאז ניתן להבין שאפילו חסר תנאי זה, קיימו את המצוה – אלא יש מקרים, שמדובר בפרט שבגוף המצוה עצמה, ולמרות זאת אין התנאי מעכב, ומקיימים את המצוה בדיעבד גם ללא פרט זה. וכפי שמובאות לכך דוגמאות רבות, ואב לכולן – הכלל⁸ בעניני קדשים: שנה הכתוב עליו לעכב.

ג. "וספרתם לכם ממחרת השבת"

לפי כלל זה ניתן להבין מספר ענינים תמוהים, אשר אחדים מהם יובאו ויתבארו בהמשך.

ולדוגמא, בענין הקשור לימים אלו: לגבי ספירת העומר נאמר בתורה⁹ "וספרתם לכם ממחרת השבת". בפשטות, המשמעות היא יום השבת, וכפי שאמרו הצדוקים, הבייתוסים, ש"עצרת אחר השבת"¹⁰, שמתחילים לספור החל ממחרת יום השבת. אך בתורה שבעל-פה מפורש שהמשמעות של "ממחרת השבת" היא "ממחרת היום טוב", וכפי שמביאים לכך חז"ל הוכחות רבות¹¹.

ולכאורה, תמוה¹²: אם התורה רוצה

(7) לקח טוב (להר"י ענגל) כלל ה' בארוכה.

(8) יומא נא, ב.

(9) אמור כג, טו.

(10) ראה מנחות סה, א. פרש"י – חגיגה יז, א (במשנה);

ר"ה כב, ב.

(11) מנחות שם, ב ואילך. תו"כ אמור עה"פ.

(12) ראה גם לקו"ר אמור לה, ד. שער האמונה רפט"ז.

רד"ה וספרתם תרס"ז.

(1) פרשתנו כה, ב.

(2) שם, ד.

(3) פרשתנו קה, א.

(4) משפטים כא, ב.

(5) ראה בספרים שצוינו בניצוצי זהר שם. תו"ש

למשפטים שם ס"ק ע. וראה מקדש מלך ורמ"ז לזהר שם.

(6) מכילתא משפטים שם. ירושלמי קידושין פ"א ה"ב.

ועוד (ראה הנסמן בתו"ש שם את נז).

שיתחילו לספור ממחרת יום טוב של פסח, מדוע היא אומרת „ממחרת השבת“, ביטוי הנותן מקום לטעות, ואינה אומרת מלכתחילה „ממחרת הפסח“¹³ וכדומה?

ולפי האמור לעיל ניתן להסביר זאת, אך יש להקדים ולהבהיר: כשם שיש הבדל בין „לכתחילה“ ובין „בדיעבד“ מבחינת קיום האדם, שכאשר הוא מחסיר פרט (שאינו מעכב) הוא מקיים את המצוה בדיעבד – כך יש לפעמים הבדל מצד המצוה עצמה, שבמצבים מסויימים המצוה עצמה מושלמת יותר, ויש מצב שבו המצוה עצמה נקבעה מלכתחילה באופן, שבמצב זה אין מקיימים את המצוה בשלימות, וחסרים בה פרטים אחדים.

מהדוגמאות הפשוטות ביותר לכך: בזמן שבית המקדש היה קיים היה יום טוב כרוך בהקרבנות קרבנות – קרבנות יום טוב של ציבור ועולות ראייה ושלמי חגיגה של יחיד, ומשחרב בית המקדש קיים יום טוב מן התורה, אך ללא קרבנות. וכן בזמן שבית המקדש היה קיים, הרי מי שאין לו קרקע פטור מעליה לרגל¹⁴ ומקרבנות היחיד הנ"ל, למרות שחל אצלו יום טוב מן התורה.

וכמוכן, הקרבנות של יום טוב, והעליה לרגל, אינם פרט צדדי ביום טוב, ויותר מכך: הקרבנות אינם תוצאה של יום טוב, אלא הם חלק, או לפחות תוספת, בשלימות¹⁵ של היום טוב עצמו.

(13) גם את"ל ש„ממחרת הפסח“ אפשר לפרש [ע"ד מסעי (לג, ג). וראה גם פ' אמור שם לפנ"ז (כג, ה)] על ט"ז ניסן (כי „פסח“ הוא יום הקרבנות הפסח, י"ד ניסן) – הו"ל „ממחרת התג" וכיו"ב, ולא „ממחרת השבת“ שפירושו בכלל הוא יום השבת.

(14) פסחים ח, ב.

(15) באופן קיצוני ביותר מצינו בגמ' ובתענית את"ל שענינם שאסר עצמו בתגלחת או באכילה ובמילא הרי נזיר ותענית – ראה כללי התהומ"צ להרגצובי ערך תענית. – וביו"ט מפורש לכאורה בקרא דהיו"ט מחייב קרבן. אבל

(*) ראה בארוכה המועדים בהלכה ע' רשו ואילך. וש"נ.

למרות זאת, במצב שאי אפשר להקריב קרבנות, לפי התורה, חלים יום טוב וקדושת יום טוב וכו' מן התורה.

יתירה מכך אנו רואים שיש מצוות שניתנו מלכתחילה באופן שיש בהן שתי תקופות: בזמן אחד קיימת המצוה בשלימותה, לכל פרטיה, ובזמן אחר, אין בה שלימות. ולדוגמא – יום טוב וחול המועד שלו. חול המועד הוא חלק של יום טוב, ונכלל ב„מועדים לשמחה“, ומשום כך חלה בו חובת השמחה מן התורה¹⁶.

אך למרות זאת אין הדבר דומה לימי החג עצמו שאז זהו יום טוב בשלימות, בכל הפרטים.

ד. שלימות ספירת העומר – כשפסח חל בשבת

לפי זה ניתן להבין לגבי מצות ספירת העומר:

למרות שמצוה לספור „ממחרת יום טוב“, בכל זאת אומרת התורה „וספרתם לכם ממחרת השבת“, משום שכאשר חל יום טוב של פסח ביום השבת עצמו ומתחילים לספור גם „ממחרת יום השבת“ הרי יש בכך, לפי מאמר חז"ל, שלימות רבה יותר בענין הספירה, כדלהלן בסעיף ה'.

כלומר, מצות ספירת העומר נקבעה מלכתחילה בשני אופנים: נצטט מצות הספירה – מה שמעכב בדיעבד ומוכרח להיות בכל ספירה – היא הספירה „ממחרת יום טוב“. אך לפעמים, כאשר פסח חל ביום השבת, מצות ספירת העומר מושלמת יותר.

ולפיכך נאמר בתורה שבכתב „ממחרת השבת“, משום שזהו המצוה בכל שלימותה.

אמחז"ל (ירושלמי פסחים פ"ה ה"א – הובא בתוס' פסחים רפ"ד דהקרבנות קרבנו עושה היום יו"ט, אבל לכאורה אינו מה"ת, ואכ"צ).

(16) שו"ע אדה"ז תאו"א סתקכ"ט ס"ז.

לזכות

החיילת ב"צבאות השם" חי' מושקא תחי'

נולדה למזל טוב ביום כ"ה שבט, ה' תהא שנת סגולות המשיח

ולזכות הורי'

הרה"ת ר' אורן יהושע אביגדור וזוגתו מרת נילי זפנה שיחיו ענתבי

נדפס ע"י זקני'

הרה"ת ר' חיים וזוגתו מרת צבי' שיחיו קציר

ה. השלימות של תמימות

ההוכחה וההסבר לכך יובנו באמצעות מדרש תמוה על הפסוק „וספרתם לכם ממחרת השבת“, וזו לשון המדרש¹⁷:

„כתיב שבע שבתות תמימות תהיינה. אימתי הן תמימות בזמן שאין ישוע ושכניה ביניהם“. ומבארים המפרשים¹⁸, שהכוונה היא למצב שבו סופרים ממחרת השבת כפשוטו, החל מיום ראשון.

ובמדרש מובא סימן לכך שפסח חל בשבת¹⁹ – כאשר משמרות הכהנים ישוע ושכניה לא עבדו כלל במקדש בין פסח לעצרת.

כאשר מתחילים לספור במוצאי שבת (ממחרת השבת כפשוטו) – „אז הן השבתות תמימות כששת ימי בראשית .. ואם יבוא ישוע .. לא יהיו תמימות“.

ותמוה: החובה של „תמימות“ קיימת בכל שנה ושנה, ועל כן מי ששכח לספור שוב אינו מברך, שהרי ספירת העומר היא מהעבר²⁰ – ומדוע נאמר במדרש שהענין של „תמימות“ הוא דוקא כאשר פסח חל בשבת?

יותר מכך: לכאורה נותן הדבר אפשרות לשיטת הבייתוסים ח"ו – שהספירה מתחילה תמיד מ„ממחרת יום השבת“.

ההסבר לכך הוא: כאשר ה„שבתות תמימות כששת ימי בראשית“ או ה„תמימות“ מושלמת²¹. אך שלמות זו אינה מעכבת

בדיעבד²² – הענין המעכב של „תמימות“ הוא ספירת מ"ט ימים –

אך השלימות של „תמימות“ היא דוקא כאשר „תמימות כששת ימי בראשית“ (פסח שחל בשבת).

ו. שלימות עצרת – יום מתן תורה

ואם כך הם פני הדברים, שהתורה מדברת לפעמים אודות המצוה כפי שהיא בשלימותה לכל פרטיה (למרות שלא כל הפרטים מעכבים את קיום המצוה בדיעבד), הרי על ידי כך ניתן להסביר תמיהה המתעוררת לגבי סיום ספירת העומר – חג השבועות:

לגבי התאריך שבו חל חג השבועות אומרים חז"ל²³, „פעמים חמשה, פעמים ששה, פעמים שבעה“. כלומר, חג השבועות, בתקופה שבה מקדשים את המועדים על פי הראיה²⁴, אינו חל תמיד ביום מתן תורתנו, אשר הוא בששה²⁵ (או בשבעה²⁶) בסיון.

וידועה התמיהה על כך²⁷: הרי אנו מוצאים שחז"ל מקשרים את חג השבועות עם יום מתן תורה, כנאמר בתלמוד הירושלמי²⁸, שלגבי הקרבנות של עצרת אין מוזכר בתורה הביטוי חטא, המוזכר לגבי קרבנות של מועדים אחרים, והסיבה לכך היא „מכיון שקבלתם

(22) להעיר עד"ו מענין „כיפר ולא כיפר“ (יומא ה, א. וש"נ).

(23) ר"ה ה, ב.

(24) ראה שו"ע אדה"ו א"ח סתצ"ד ס"א. לקמן הערה 28.

(25) שבת פו, ב. וש"נ שו"ע אדה"ו שם.

(26) דעת ר"י שבת שם.

(27) ראה תו"ש יתרו (חט"ו) מילואים ס"א (וש"נ). ועוד.

(28) ר"ה פ"ד ה"ח. – גם בבבלי (פסחים סח, ב) נאמר

שעצרת „יום שניתנה בו תורה הוא“. אבל ראה לקו"ש (ח"ח

ע' 21 הערה 4) אשר: (א) דוקא בירושלמי מובאר שהשייכות

דעצרת למו"ת מקורה בתורה שבכתב. (ב) הא דבבלי אפ"ל

שאינו מדבר בזמן שקובעין ע"פ הרא"י [וע"ד אמירת „ומן

מתן תורתנו“. שבזמן שהיו מקדשין ע"פ הרא"י החל עצרת

בחמשה לא היו אומרים זה (ראה שו"ע אדה"ו שם. ובארוכה

לקו"ש [המורגס] ח"ג ע' 258].

(17) קה"ד פ"א, ג. – עד"ו הוא במנחות (סה, ב). אבל שם

אפ"ל שריב"ז אמר כן להבייתוסי לדחותו בקש ולי' לא ס"ל

(ראה לקו"ש ח"ב ע' 96 הערה 6). – וראה לקו"ש ח"ל ע' 8

הערה 11 (סה"ש תנש"א ח"א ע' 449 הערה 21).

(18) מתנות כהונה שם – בשם הרוקח (הל' שבועות

ספ"צ"ה. – וראה הנסמן בשו"ש ע' 448).

(19) וע"ד הפשט קשה סימנא (ובפרט כננו"ד – הדורש

ביאור) למה ל"י? וראה (בפנימיות הענין) לקו"ש שם (ע' 102)

ע"פ פ' השמות ישוע ושכני'.

(20) ראה מנחות ס, א (ועוד). שו"ע אדה"ו א"ח סתפ"ט

ס"א.

(21) ראה בארוכה לקו"ש שם (ע' 96 ואילך).

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות“, ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוך בשלימות, „די והותר“ – נעשה הענין ד„סמך מלך בבלי“ אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל²⁹ שהקב"ה אומר לישראל „בני אל תתייראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם!“

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, „הי' תהא שנת נפלאות אראנו“) צריכה להיות עיקר ההדגשה . . בהענין ד„סמך נופליס“, לחזק ולעודד את רוחם של בני . . כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש„הנה זה (משיח צדקנו) בא“, וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה“³⁰, „שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממש“³¹.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנשא)

(8) תניא רפ"ז.

(9) יחזקאל כד, ב.

(10) יל"ש ישע"י רמז תצט.

(11) כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרזן ביד החוצב בו.

(12) שה"ש ב, ח. וראה שהשיר עה"פ (פ"ב, ח ב.).

(13) אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעו ואילך. תח ואילך. ועוד.

(14) „היום יום“ – ט"ז טבת.

הוספה

בשורת הגאולה

יא.

מצינו בגדעון ש"בימיו היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות. . כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בניי, "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים".

... הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין", עוד בזמן הגמרא, ועאכו"כ לאחר אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא... ובנוגע לתשובה ("אין הדבר תלוי אלא בתשובה") – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעי"ז נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא" מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמראי שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור) אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, ה"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורי-הוראה בישראל, וכיון שהתורה "לא בשמים היא", הרי פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

(1) תנחומא שופטים ד.

(2) יל"ש שופטים רמז סב.

(3) סנהדרין צו, ב.

(4) זח"א קכט, סע"א.

(5) קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טורש"ע אה"ע סליח סליא.

(6) ע"פ גירסת האור זרוע סק"ב.

(7) נצבים ל, יב. וראה בי"מ נט, ב.

לקוטי

בהר

שיחות

עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם". כלומר, יום עצרת קשור ליום קבלת התורה.

ההסבר הוא: מהותה של מצות ספירת העומר היא ההכנה לקבלת התורה. כמבואר בספרי הראשונים²⁹, בשם המדרש, שמשום הצפיה והתשוקה הרבה של בני ישראל לקבלת התורה, ספרו החל מיציאתם ממצרים את מספר הימים שקרבו אותם ליום קבלת התורה. מ"ט ימי הספירה הם ההכנה למתן תורה ביום החמישים. ובלשון החסידות³⁰: מ"ט הימים הם כנגד מ"ט שערי בינה, ובאמצעותם מגיעים ליום החמישים – שער הנו"ן – שזוהו ענין מתן תורה.

יוצא, שלמרות שהספירה נקבעה באופן שיום החמישים אינו חייב לחול תמיד ביום קבלת התורה, ואף יותר מכך – הוא יכול לחול לפני קבלת התורה – בכל זאת, כאשר יום החמישים, עצרת, חל בכל זאת ביום קבלת התורה, אין זה פרט שולי בלבד, אלא זוהי שלימות של יום עצרת עצמו. השלימות של יום החמישים היא כאשר זהו היום שבו "קבלתם עליכם עול תורה" – מתן תורה.

וכיון שיום עצרת מושלם כאשר הוא חל ביום קבלת התורה, לפיכך, כדברי הירושלמי, אין מוזכר בתורה הביטוי "חטא" לגבי עצרת.

ז. שני האופנים של זכירת יציאת מצרים

כשם שלגבי אותה מצוה אנו מוצאים שתי אפשרויות קיום בתורה, כך גם לגבי שתי מצוות שונות בעלות משמעות דומה ניתן למצוא שבאחת מהן מתקיימת מהות המצוה

דוגמא לכך היא זכירת יציאת מצרים המקויימת בשתי מצוות נפרדות: החובה לספר ביציאת מצרים בליל ט"ו בניסן³¹, והחובה לזכור את יציאת מצרים במשך כל השנה כולה³².

אמנם, לשתי המצוות כוונה שווה – זכירת יציאת מצרים, אך בכל זאת יש מספר הבדלים בקיום המצוה: הזכירה במשך כל השנה כולה אינה עם כל הפרטים ואינה מודגשת כל כך כחובת זכירת יציאת מצרים בליל פסח³³.

הסיבה לכך מובנת בפשטות: זמן יציאת מצרים כפשוטה הוא בליל ט"ו בניסן, ולכן זכירת יציאת מצרים בלילה זה הוא באופן מושלם ביותר.

לעומת זאת חובת זכירת יציאת מצרים במשך השנה כולה היא תוצאה בלבד מהחובה בליל פסח: מכיון שיציאת מצרים היא "פעולה נמשכת"³⁴, נובעת מכך חובה לזכור את יציאת מצרים במשך כל השנה. ולכן מובן שזכירה זו אינה מושלמת כל כך כזכירה בליל פסח.

ח. השלימות בתכונות הממונים על תפקידי המקדש

מעין דוגמא לכך, ולא בענין של מצוה, מוצאים במשנה אשר נראית במבט ראשון תמוהה ביותר:

נאמר במשנה³⁵: "אלו הן הממונים שהיו במקדש", והמשנה מונה את שמות הממונים

(31) ראה בפרטיות אנציקלופדי' תלמודית ע' הגדה. וש"נ.
(32) ראה בפרטיות שם ע' זכירת יציאת מצרים. וש"נ.
(33) ההילוקים בין זכירת יציאת מצרים בליל פסח לגבי החיוב דכל השנה – ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים והמנהגים ע' טו;
אנציקלופדי' תלמודית ע' הגדה (ע' קצעה). וש"נ. וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 42 ואילך.
(34) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 173 ואילך.
(35) שקלים רפ"ה.

חדש לתפקיד זה, יש לחפש אדם הראוי לשאת שם זה.

אך מעצם העובדה שלממונים בדורות הבאים היה לפני כן שם אחר, ונקרא „על שםם“ של הראשונים רק לאחר שנתמנו, מובן, שתכונותיהם היו „דומות“ בלבד לתכונות הנדרשות, אך לא באופן המושלם כממונים שנקראו בשמות אלו מלכתחילה.

ט. השלימות בשחרור העבד דוקא בשנת השמיטה

וכפי שהוסבר לפני כן לגבי זכירת יציאת מצרים, כך יש להסביר את דברי הזהר לגבי השנה השביעית:

קיימת השנה השביעית של כלל ישראל, שנת השמיטה, וקיימת ה„שנה השביעית“ של היחיד – השנה השביעית של מכירת עבד.

כיון ששניהם קשורים ל„שביעית“⁴², מובן, שיש ביניהם נקודה משותפת⁴³.

ובפרט בענינו, שהרי היחיד הוא חלק מכלל ישראל.

אך ההבדל ביניהם הוא: בשנה השביעית של כלל ישראל המשמעות של „שבת לה“ היא בשלימות, ולכן נובעות ממנה כל ההלכות של שמיטה, ואילו בשנה השביעית של יחיד יש רק „מעין“ של „שבת לה“ אשר בשנת השמיטה, ולכן בפועל מתקיימת רק יציאתו של העבד „לחפשי חנם“.

ועל כך נאמר בזהר „בההוא נייחא דארעא איצריכו עבדא נייחא“: עבד צריך לצאת לחפשי בשביעית למכירה, משום שהוא חלק

(42) ע"ד מחול' בגאולה, דכל הגאולות – „שם גאולה עלה“ (רש"י ד"ה אתחלתא – מגילה יז, ב).
(43) ובפרט עפ"ש (ראה רמב"ן ובחיי משפטים שם) דטעם חירות עבד בשביעית שלו הוא ג"כ שבת בראשית – וראה גם במקומות שצוינו בתו"ש דלעיל הערה 5. וראה סהמ"צ להצ"צ מצות עבד עברי בסופה. שמפרש, ובשביעית יצא לחפשי חנם" על אלה השביעי. ועייג"כ רמ"ז להור שם.

ואת העבודה והתפקידים במקדש שכל אחד מהם היה ממונה עליו – „יוחנן בן פנחס על החותמות וכו'“.

בדברי המפרשים מובאים על כך³⁶ שני הסברים: א) „כשירי כל דור ודור בא למנות“.

ב) „מי שהיה באותו דור מנה מה שבדורו“.

ולכאורה, תמוה: מדוע חשוב לציין במשנה, שמטרתה הלכה³⁷, את שמות הממונים בדורות שעברו, וכלשון הגמרא³⁸ „מאי דהוה הוה“ (=מה שהיה היה)?

את זאת ניתן להבין לפי פירוש רבי עובדיה ברטנורא³⁹, ש„הממונים הראשונים שנתמנו על כך כך היה שםם, לפיכך נקראו הבאים אחריהם על שםם“.

מדוע נקרא „הבאים אחריהם על שםם“? יש לומר, שההסבר לכך הוא: כל שם מבטא את תכונותיו ואופיו של בעל השם, כמאמר חז"ל⁴⁰, „רבי מאיר הוה דייק בשמא“. ובענינו: אנשים אלו נבחרו להיות ממונים על תפקידים שונים במקדש, משום שלתפקידים אלו שבמקדש דרושות דוקא תכונות אלו ואלו, והן נרמזות „דייק בשמא“, בשמות הממונים⁴¹, ובכל דור ודור, כאשר צריך למנות ממונה

(36) ריבב"ן (מירושלמי שקלים שם). וראה רע"ב ותו"ש שם ולקמן הערה 41.

(37) ראה פרש"י ד"ה הלכות סוטה כב, א. נדה בסופה. ועוד.

(38) יומא ה, ב. ועוד.

(39) בשם „רבתי“. וכ"ה ב„ליקוטים מכת" קדמוני" שנדפסו כמשניות הוצאת יכין ובוועד (וראה תקלין חדתין למשנה בירושלמי שם).

(40) יומא פג, ב. וראה בארוכה (ע"ד הענין דמדרש שמות) תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) סי' א* וט"ז.

(41) ע"פ המבואר בפנים י"ל דמה שהביא הרע"ב בשם רבותיו (שכולם נקראו על שם הראשונים כו') אינו פירוש שני, כ"א תוס' ביאור על הפירוש שכתב לפניו שמונה החסידים והכשרים שבכל דור ודור (וכהפי') בפני משה לירושלמי שם. ומתורוצות עפ"י קושיות התו"ש על פי' הרע"ב. וק"ל.

(*) אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"א ס"ע רפח ואילך. המו"ל.

מן הכלל ויש לו „חלק“ מ„ההוא נייחא דארעא“, ולכן השביעית שלו, למכירתו, היא מעין השביעית של כלל ישראל, המביאה לידי „נייחא דארעא“.

ומכל זה נובע חידוש (הדורש עיון וחיפוש בספרים): כאשר השנה השביעית של העבד חלה בשנת השמיטה, מביאה השמיטה – „נייחא דארעא“ – לידי כך שהיציאה שלו לחפשי – „עבדי נייחא“ – היא בשלימות מוחלטת⁴⁴. וצריך עיון למאי נפקא מינה, ואין כאן מקומו.

(44) ע"ד הנ"ל בספה"ע (סעיף ה) דתמימות הן כשפסח חל בשבת; ובחה"ש (כנ"ל סעיף ו) דכאשר עצרת חל בשנה בסיון (יום מ"ת) ישנה שלימות בענין העצרת גופא.

(משיחת י"א ניסן) (והתנועות) (שלאחרי זה) תש"מ, חגה"ש תשמ"א